

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av Utbildia AB:s arbete för
att skapa förutsättningar i förskolan för barns
språkutveckling i svenska**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Utbildia AB. Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen är särskilt inriktad på huvudmännens arbete gentemot förskolor där annat språk än svenska dominerar. I Utbildia AB ingår tre förskolor.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Utbildia AB i följande utsträckning:

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Huvudmannen skapar i låg utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver skapa rutiner för att kartlägga och analysera förskolornas förutsättningar och resultat gällande det språkutvecklande arbetet i svenska. Utifrån analysen behöver huvudmannen sedan fatta beslut om prioriterade utvecklingsområden med tydliga mål.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Huvudmannen arbetar i låg utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver systematiskt kartlägga personalens behov av kompetensutveckling inom språkutvecklande arbetssätt och i svenska språket och se till att detta behov kan tillgodoses.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 3 mars 2027 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2026:4859>) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens systematiska kvalitetsarbete avseende språkutvecklande arbete i förskola. Området omfattar också hur huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten samt vilket avtryck det får i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen skapar i låg utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer och representant för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete

Huvudmannen genomför ingen egen kartläggning av relevant information kring det språkutvecklande arbetet och ger begränsat stöd i det kartläggningsarbete som rektorer och förskolepersonal gör. Genom enheternas kvalitetsrapporter samt dialog med rektorer och personal vid regelbundna besök i verksamheterna får huvudmannen viss information om enheternas förutsättningar och resultat samt om kvaliteten i undervisningen. Huvudmannen gör emellertid ingen samlad kartläggning, varken av bakgrundsuppgifter som barnens modersmål, förutsättningarna för det språkutvecklande arbetet eller barnens språkliga progression. Som

en del av det systematiska kvalitetsarbetet gör personalen en dokumentation av temaarbeten och liknande i vilken det ingår uppgifter om barnens språkliga progression. Rektorerna tar del av dokumentationen och förmedlar de samlade resultaten till huvudmannen. Denna information ligger sedan till grund för huvudmannens uppföljning som samlas i en kvalitetsrapport. Olika förskoleenheter och avdelningar dokumenterar emellertid i varierande omfattning och på olika sätt, vilket minskar möjligheten för huvudmannen att göra jämförelser och analys. Oliktigheterna beror enligt rektorerna på att det har saknats samsyn och tydliga riktlinjer för hur dokumentationen ska gå till. För att öka likvärdigheten i kartläggningen och kvalitetsarbetet har huvudmannen införskaffat ett digitalt system där personalen numera dokumenterar barnens individuella utveckling och lärande, bland annat avseende språk. Huvudmannen har dock ännu inte sammanställt underlag från alla enheter och avdelningar, vilket gör att det i dagsläget inte finns någon samlad analys på huvudmannanivå, varken av barnens språkutveckling eller av det språkutvecklande arbetet.

Huvudmannen har beslutat om utvecklingsinsatser i syfte att höja kvaliteten på det språkutvecklande arbetet i svenska, men dessa bygger inte på en kartläggning och analys. I sin uppföljning noterar huvudmannen, i likhet med rektorerna, att olika enheter och avdelningar följer upp och dokumenterar arbetet i varierande omfattning och på olika sätt, vilket gör jämförande och övergripande analyser svåra att genomföra. Detta medför att huvudmannen varken kan bedöma vilka delar av arbetet som ger effekt eller hur huvudmannens arbete påverkar barnens språkutveckling i svenska. Huvudmannen konstaterar vidare att det visserligen bedrivs arbete kring barnens språkutveckling på de olika enheterna, men att det saknas gemensamma arbetssätt. För att öka likvärdigheten i det språkutvecklande arbetet har huvudmannen givit två rektorer i uppdrag att ta fram en gemensam språkplan. Rektorerna har under vårterminen utformat en sådan plan som ska implementeras med start under hösten 2026. I språkplanen anges riktlinjer och utgångspunkter för det språkutvecklande arbetet samt råd och tips om arbets- och förhållningssätt. I planen ingår även att alla enheter ska använda samma observationsmaterial för att kartlägga barnens språkutveckling, men kartläggningen gäller bara för de äldsta barnen som går sitt sista år i förskolan. Både kartläggningsmaterialet och språkmodellen ska implementeras under hösten. Eftersom det saknas likvärdiga underlag och samlad kartläggning av förutsättningar och resultat på huvudmannanivå är det dock oklart vilka behov de åtgärder och arbetssätt som tas upp i planen grundar sig på.

Huvudmannens uppföljning av utvecklingsarbetet begränsas av bristen på systematisk kartläggning och sammanställning av enheternas förutsättningar och resultat. Framöver planerar huvudmannen att följa upp

såväl utvecklingsinsatserna som förutsättningarna, arbetet och barnens språkliga progression genom det digitala systemet samt genom enkäter till vårdnadshavare och anställda. Målsättningen är att då kunna se hur de olika enheterna och avdelningarna arbetar och lyckas inom samtliga områden av förskolans läroplan.

Huvudmannens stöd till rektorn

Huvudmannen ger begränsat stöd till rektorerna i hur det språk-utvecklande arbetet i svenska organiseras och genomförs. Huvudmannen lägger till stor del ansvaret för arbetet på rektorerna. Det stöd som huvudmannen ger består främst i att huvudmannen har initierat framtagandet av den ovan nämnda språkplanen som ska vara gemensam för samtliga enheter. Språkplanen bygger inte på någon samlad kartläggning eller analys av enheternas behov eller förutsättningar. Utöver initiativet till språkplanen finns det inga konkreta stödinsatser från huvudmannen till rektorerna som syftar specifikt till att stärka det språk-utvecklande arbetet. Huvudmannens representant berättar att hen som huvudman inte är så insatt i förskolornas verksamhet, utan överläter ansvaret för arbetet som rör läroplanen för förskolan till rektorerna.

Avtryck i förskoleverksamheten

Det stöd som huvudmannen ger till förskolorna är begränsat, men får ändå ett visst reellt avtryck i verksamheten. Hittills har huvudmannens stöd till verksamheternas språkutvecklande arbete i stor utsträckning bestått av uppmaningar att arbeta mycket med barnens språk, att lägga vikt vid att tala svenska och läsa mycket med barnen samt uppmuntra såväl barns som vårdnadshavares intresse för läsning och böcker. Även om dessa uppmaningar fram till nu i stor utsträckning varit muntliga och främst framförts i olika dialoger mellan huvudmannen, rektorer och personal så ger de enligt såväl personal som rektorer avtryck i de arbets- och förhållningssätt som används i förskolorna. Efter att huvudmannen konstaterat att såväl kartläggning och uppföljning som det språk-utvecklande arbetets innehåll skiljer sig åt mellan enheter och avdelningar har huvudmannen, som nämnts ovan, initierat införandet av ett digitalt kvalitetssystem och framtagandet av gemensam språkplan. Eftersom någon samlad analys av uppgifter från det digitala systemet ännu inte genomförts och språkplanen ska implementeras under hösten 2026 är det emellertid för tidigt att avgöra om dessa åtgärder har givit avtryck i verksamheten.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver skapa rutiner för att kartlägga och analysera förskolornas förutsättningar och resultat gällande det språk-utvecklande arbetet i svenska. Utifrån analysen behöver huvudmannen sedan fatta beslut om prioriterade utvecklingsområden med tydliga mål.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen i dagsläget varken genomför någon egen samlad kartläggning av förskolornas förutsättningar och resultat eller ser till att den kartläggning och dokumentation som görs på enheterna är utformad så att den möjliggör jämförelser och samlad analys av samtliga verksamheter. Detta gör att huvudmannen inte har en klar bild av verksamheternas språkutvecklande arbete i svenska, vilket riskerar att leda till att huvudmannen inte grundar sina beslut om utvecklingsinsatser i en analys av verksamhetens resultat, förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen dels utformar rutiner för att kartlägga och sammanställa information om förskolornas förutsättningar och resultat, dels skapar förutsättningar för rektorer och förskolepersonal att genomföra kartläggning av relevant information för det språkutvecklande arbetet. Detta kan med fördel ingå i de utvecklingsinsatser rörande såväl kvalitetsarbetet som det språkutvecklande arbetet som huvudmannen redan har inlett. Med en systematisk kartläggning ökar möjligheterna för huvudmannen att analysera behoven och fatta välgrundade beslut om prioriterade utvecklingsområden samt sätta upp tydliga mål för hur det språkutvecklande arbetet ska kunna utvecklas. För att kunna kartlägga, analysera och bedöma vilka förutsättningar och utvecklingsinsatser som är relevanta kan huvudmannen med fördel samla in och analysera uppgifter såsom andelen barn med annat modersmål än svenska, barnens ålder, eventuella könsskillnader, hur länge barnen varit i Sverige eller på förskolan, förskolepersonalens utbildning och kompetens, personaltäthet, personalens kunskaper i svenska och hur undervisningen bedrivs. Vidare kan undervisningens resultat dokumenteras genom att följa barns progression i relation till läroplanens formuleringar om språkutveckling i svenska; exempelvis att barnen ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt utveckla sin förmåga att använda och förstå begrepp. Genom att sätta dessa uppgifter i relation till varandra kan huvudmannen få syn på eventuella skillnader mellan verksamheter och barngrupper. För att arbetet med kartläggning ska lyckas är det viktigt att

huvudmannen ser till att personalen som ska delta i arbetet får lämplig kompetensutveckling för att hantera de verktyg och metoder som ska användas.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens samarbete med rektorn i arbetet både med kompetensförsörjning och med kompetensutveckling. Området omfattar kompetens såväl gällande svenska som språkutvecklande arbetssätt samt förutsättningar för att genomföra och befästa erbjuden kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen arbetar i låg utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer och representant för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens arbete med kompetensförsörjning

Huvudmannen arbetar nära rektorerna i frågor som rör kompetensförsörjning, men gör ingen systematisk behovsanalys. Rektorerna informerar huvudmannen om eventuella behov rörande rekrytering, men personalomsättningen är låg. Varken huvudmannen eller rektorerna gör någon systematisk kartläggning av vilken samlad kompetens personalen har och hur den eventuellt skulle behöva kompletteras. Det finns inte heller någon utarbetad kompetensförsörjningsplan, men huvudmannen har återkommande samtal med rektorerna om vikten av att den personal som rekryteras har god språklig förmåga i svenska. Utöver närvaro i sociala medier har huvudmannen inget aktivt arbete för att attrahera nya medarbetare. Huvudmannen har inte heller något aktivt arbete för att behålla nuvarande personal eftersom de bedömer att det inte behövs några särskilda insatser på området.

Beakta att personalen har tillräckliga kunskaper i svenska vid rekrytering

Huvudmannen ser till att personalens kunskaper i svenska beaktas vid rekryteringen och att det görs viss uppföljning av att befintlig personal visar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna stödja och stimulera

barns språkutveckling. När personal rekryteras kontrollerar rektorn deras kunskaper i svenska genom att granska ansökningshandlingar samt i samtalet under anställningsintervju. Förutsättningarna gällande rekrytering har varit olika vid huvudmannens förskolor: En av förskolorna startades av huvudmannen och det var den nuvarande rektorn som rekryterade all personal och då såg till att samtliga anställda har tillräckliga kunskaper i svenska. De andra förskolorna har tagits över av huvudmannen och har dessutom en nyanställd rektor, vilket innebär att varken huvudmannen eller rektorn har varit involverade i rekryteringen av merparten av personalen där. På de förskolorna har rektorn via samtal med personalen inlett en kartläggning av de anställdas språkförmåga och noterat att några i personalen behöver stärka sin svenska. Det finns emellertid ingen framtagen rutin för hur rektorn ska bedöma vilken språklig kompetens som behövs eller hur denna kompetens ska kontrolleras.

Huvudmannens arbete med kompetensutveckling

Huvudmannen har viss kännedom om personalens kompetens gällande språkutvecklande arbetssätt och svenska språket, men gör ingen systematisk kartläggning av behovet av kompetensutveckling inom området och har inte heller fattat beslut om någon kompetensutvecklingsinsats. På den förskola som huvudmannen har startat uppger rektorn att det inte finns något behov av att kartlägga personalens kompetens gällande språkutvecklande arbete och svenska språket eftersom rektorn har rekryterat all personal och då sett att rätt kompetens finns. På övriga förskolor inledde rektorn, i anslutning till att hen tillträdde sin tjänst under våren 2026, en kartläggning av personalens kompetens i svenska språket genom samtal. Rektor såg då ett behov av att omplacera personal mellan avdelningar för att få en jämnare fördelning av såväl språklig kompetens som allmän erfarenhet som ger avtryck även i det språkutvecklande arbetet. Rektor och huvudmannen har även noterat att det finns personal på de förvärvade förskolorna som kan behöva stärka sin kompetens inom svenska språket, men huvudmannen har inte kartlagt hur stort behovet är eller vilken kompetensutveckling som behövs. Huvudmannen har inte heller fattat beslut om hur en eventuell kompetensutveckling i svenska ska utformas eller genomföras.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver systematiskt kartlägga personalens behov av kompetensutveckling inom språkutvecklande arbetssätt och i svenska språket och se till att detta behov kan tillgodoses.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att även om huvudmannen har viss kännedom om personalens kompetens inom språkutvecklande arbetssätt och svenska språket så görs det ingen systematisk och regelbunden kartläggning av behovet av kompetensutveckling. Utan ett systematiskt uppföljningsarbete saknar huvudmannen ett samlat underlag för att fatta välgrundade beslut och stärka kvaliteten i förskolans språkutvecklande arbete.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen utvecklar sitt arbete med att systematiskt kartlägga personalens kompetens inom språkutvecklande arbetssätt och i svenska språket för att få en tydlig bild av vilka grupper och individer i personalen som behöver kompetensutveckling och på vilket sätt. Därefter behöver huvudmannen planera för kompetenshöjande insatser och dessutom skapa organisatoriska förutsättningar samt avsätta tillräckliga resurser för att den berörda personalen ska få reella möjligheter att delta i och befästa kompetensutvecklingen. Kompetensutvecklingsarbetet bör utgå från tydligt identifierade behov och konkreta mål som följs upp så att huvudmannen vet att insatsen har avsedd effekt.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Johansson

X Ola Rydkvist

Föredragande

Signerat av: Ola Rydkvist

I handläggningen av ärendet har även utredare Ingela Åkerman Jansson deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Språklagen (2009:600)

Språket i förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska (10 §). Häre ingår såväl kommunala huvudmän som enskilda huvudmän som bedriver förskola.

Skollagen (2010:800)

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som gäller för den verksamhet som huvudmannen ansvarar för (2 kap. 8 §).

Det är huvudmannen som ska se till att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller och att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 a §).

Vad gäller förskoleverksamhet specifikt ska huvudmannen se till att barngrupperna i förskolan har en lämplig sammansättning och storlek (8 kap. 8 §).

Vidare ska huvudmannen, med utgångspunkt i att de nationella målen för verksamheten uppfylls, systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. För det fall att det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 3, 5 och 7 §§).

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2018:50) om läroplanen för förskolan (Lpfö 18 reviderad 2025)

Det framgår av läroplanen att barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. De ska få lyssna till högläsning och ges möjlighet till delaktighet genom att samtala om texter och bilder. Förskolan ska också uppmuntra och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt och barnen ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt få möjlighet att leka med ord (1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Förskolans uppdrag, språk, kommunikation och skapande)

Det framgår vidare av läroplanen att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla vissa förmågor:

- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,

- intresse för litteratur, berättelser, bilder och texter samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,
- intresse för bokstäver och för att lära sig läsa samt förståelse för hur skriftspråk och symboler kan användas för att förmedla budskap samt
- utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Mål).

Det anges vidare i läroplanen att förskollärare ansvarar för att varje barn utmanas och stimuleras i sin språkutveckling och utveckling av kommunikation, samt får förutsättningar att utveckla intresse för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Arbetslaget ska i sin tur stimulera barnens språkutveckling och intresse för läsning (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Riktlinjer)

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs av 30 huvudmän runt om i landet. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Utbildia AB ingår i granskningen. Skolinspektionen genomförde intervjuer med personal i verksamheten och representanter för huvudmannen den 9 juni 2026. Intervjuerna genomfördes av utredarna Ola Rydkvist och Ingela Åkerman Jansson.

Utbildia AB driver fyra förskolor under namnet Lilla Viljaskolan. Tre av dessa uppges ha en övervägande andel flerspråkiga barn och ingår således i granskningen. De utvalda enheterna har sammanlagt 212 barn (totalt i bolaget 247), 12 förskollärare och 26 barnskötare.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En gruppintervju med förskollärare
- En gruppintervju med rektorer
- En intervju med representant för huvudmannen.
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras vårterminen 2027.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Skolinspektionen har av regeringen fått i uppdrag att genomföra en granskning avseende förskolors arbete för att stimulera barns språkutveckling i svenska, med fokus på huvudmannens arbete. Granskningen inriktar sig särskilt mot huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. I förskolan har personalen en bärande roll för barns språkutveckling i svenska, vilket ställer höga krav både på deras egna språkliga resurser och på deras kompetens att leda ett systematiskt språkutvecklande arbete. Forskning visar att långsiktig kompetensutveckling, avsatt tid för personalen för analys och reflektion av det egna arbetet och en engagerad ledning är framgångsfaktorer för att stärka det språkutvecklande arbetet med barnen. Enligt skollagen är huvudmannen övergripande ansvarig för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Fokus för granskningen är således huvudmäns arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för barns utveckling i svenska.

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt inrikta sig på huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. Bedömningarna görs i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- I. I vilken utsträckning skapar huvudmannen förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet?
- II. I vilken utsträckning är huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska av god kvalitet?